

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 130 Земельного кодексу України щодо заборони іноземцям набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

16 січня 2026 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства України», 4502-ІХ (далі-Закон), який запровадив інститут множинного громадянства та спрощену процедуру набуття громадянства іноземними громадянами.

Відповідно до абзаців першого і другого статті 10-1 цього Закону спрощений порядок набуття громадянства України та поновлення у громадянстві України іноземцями, які є громадянами (підданими) держав, громадяни (піддані) яких набувають громадянство України у спрощеному порядку, полягає у поданні такими особами під час набуття громадянства України декларації про визнання себе громадянином України з дотриманням умов, визначених статтею 9 цього Закону, включаючи складання іспитів з основ Конституції України, історії України та на визначення рівня володіння державною мовою до прийняття до громадянства України.

Держави, громадяни (піддані) яких набувають громадянство України у спрощеному порядку, визначаються Кабінетом Міністрів України на підставі затвердженого ним порядку. При визначенні держав, громадяни (піддані) яких набувають громадянство України у спрощеному порядку, враховується членство держави в Європейському Союзі, застосування державою обмежувальних заходів (санкцій) у зв'язку із збройною агресією проти України.

Також на виконання Закону була прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2025 р. № 1412 «Про затвердження переліку держав, громадяни (піддані) яких набувають громадянство України у спрощеному порядку», яка передбачає перелік держав, громадяни (піддані) яких набувають громадянство України у спрощеному порядку. Наразі це 5 країн: Канада, Федеративна Республіка Німеччина, Республіка Польща, Сполучені Штати Америки та Чеська Республіка.

Однак, цей Закон містить правові колізії та великі ризики. Один із них – доступ до ринку землі для іноземних громадян, які отримують спрощене українське громадянство. Виходячи зі змісту Закону, особа одразу після набуття

громадянства України в спрощеному порядку зможе купувати землі сільськогосподарського призначення, що може бути досить ризикованим, особливо під час війни.

Разом з тим, цей Закон відкриває допуск іноземного капіталу на внутрішній ринок землі для придбання сільськогосподарських паїв, а прості українські фермери мають нерівнозначний дохід у порівнянні з іноземними громадянами.

Відповідно до Закону 552-IX, право власності на землю отримали:

- громадяни України;
- юридичні особи України, створені і зареєстровані за законодавством України, учасниками (акціонерами, членами) яких є лише громадяни України та/або держава, та/або територіальні громади;
- територіальні громади та держава.

З 1 липня 2021 року землю вже почали купувати фізичні особи (100 га в одні руки), а з 1 січня 2024 року можливість купівлі з'явилась і в юридичних осіб – до 10 тис. га в одні руки.

У зв'язку з високими ризикам, які пов'язані із забезпеченням територіальної цілісності нашої держави, проектом Закону пропонується впродовж п'ятнадцяти років після припинення чи скасування воєнного стану на території України обмежити право набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення особам, які набули громадянство України у спрощеному порядку відповідно до Закону України «Про громадянство України».

2. Мета та завдання прийняття законопроекту

Метою проекту Закону є захист національних інтересів України, продовольчої безпеки держави, прав українських власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення від купівлі землі іноземними громадянами.

3. Основні положення законопроекту

Проектом Закону пропонується після набуття громадянства України і впродовж п'ятнадцяти років після припинення чи скасування дії воєнного стану на території України обмежити право набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення особам, які набули громадянство України у спрощеному порядку відповідно до Закону України «Про громадянство України».

4. Стан нормативно-правового регулювання у сфері, яка охоплюється проєктом Закону

У сфері правового регулювання, яка охоплюється проєктом Закону, діють такі нормативно-правові акти:

- 1) Конституція України;
- 2) Закон України «Про громадянство України»;
- 3) Земельний кодекс України.

Прийняття проєкту Закону не потребує внесення змін до інших законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту Закону не потребує додаткових видатків із Державного бюджету України чи місцевих бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроєкту

Прийняття проєкту Закону дозволить обмежити право іноземцям набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського впродовж п'ятнадцяти років після припинення чи скасування дії воєнного стану на території України. Це, в свою чергу, захистить власників української землі від іноземного капіталу на внутрішньому ринку землі для придбання сільськогосподарських паїв.

Також прийняття законопроєкту дозволить захистити національні інтереси України та її продовольчу безпеку.

Народні депутати України:

